

Endelig innspill fra 'Tenkegruppen for regional utvikling'

Sagt i debatten

- "Et universitet for Nord-Norge, ikke bare for Nord-Norge"
- "Det nye Nordområdeuniversitetet"
- "Kunnskap om hverandre er viktig".
- "Universitetet må ta en rolle, ikke få en rolle".
- "Vi ønsker en dør inn som åpner mange andre dører inne".
- "Et mål for 'Det nye universitetet' må være å heve kvaliteten på den lokale og regionale samfunnsdebatten".
- "Eksterne skal ikke bare ha en bestillerrolle".
- "En del ting kan man bestille. Andre ting, som for eksempel forskningstema, må utvikles i møtene og dialogene".

Innledning

'Tenkegruppen for regional utvikling' gjennomførte sitt andre møte 5. september 2007. Til stede var: Tone Jakobsen Kunnskapsparken i Mo i Rana, Bente Larsen Sør Varanger kommune, Lisbeth Holm Nord Troms Studiesenter, Liv Cecilie Evenstad Troms fylkeskommune, Eivind Bråstad Jensen Høgskolen i Tromsø, Sigrid Mosli Høgskolen i Tromsø, Arne Rydningen Universitetet i Tromsø og Turid Moldenæs Universitetet i Tromsø. Med Bente Larsen og Lisbeth Holm er gruppen utvidet med to eksterne medlemmer siden første arbeidsøkt 19. og 20. juni i år. Målet for møtet var å komme frem til konkrete anbefalinger angående hva 'Det nye universitetet' kan samarbeide med lokalt samfunns- og arbeidsliv om og hvordan dette samarbeidet kan foregå. Program for dagen, samt notat som dannet utgangspunkt for debatten, følger vedlagt. Gjennom innleggene til Arne Rydningen og Peter Arbo ble følgende forutsetninger lagt til grunn for debatten:

- Regional utvikling er kunnskapsbasert.
- Kunnskap utvikles best i reelle og ikke virtuelle miljøer.
- Kunnskapsarbeiderne og den kreative kjerne er samlet i byene.
- Forutsetninger for utvikling er: toleranse, talent, teknologi og kultur.
- Samfunnsoppdraget er og har vært dynamisk. Det har endret og utviklet seg over tid, både i innhold og omfang.
- Kontakten mellom utdannings- og forskningsinstitusjonene og omgivelsene er begrenset og sporadisk. Det er i og ikke for regionen.

- Til tross for at det i dag eksisterer mange institusjoner som skal ivareta samarbeidet, har det ikke vært forankret i en overordnet strategi. I stedet har det fått preg av en fragmentert punktinnsats.
- De etablerte institusjonene finnes utenfor og ikke innenfor Universitet- og høgskoler.

Gruppen har valgt å legge vekt på gode eksempler for å illustrere sine forslag. De gode eksemplene bør også gjøres kjent og synlig både eksternt og internt i 'Det nye universitetet'. Slik kan man sikre at et samarbeid mellom Universitetet og omverdenen bygger på reelle forhold og ikke på myter.

Hva – Utdanning, formidling og forskning

I dette avsnittet gis en oppsummering av gruppens konklusjoner når det gjelder hva samarbeidet mellom 'Det nye universitetet' og samarbeidet mellom samfunns- og arbeidslivet kan dreie seg om, både når det gjelder utdanning, formidling og forskning.

Utdanning og formidling

Både Universitetet og Høgskolen har i dag et utstrakt samarbeid med samfunns- og næringslivet når det gjelder utdanning (både desentralisering av ordinære studier og etter- og videreutdanning på campus og utenfor campus). Dette arbeidet bør forsterkes og utvides. De gode eksemplene på samarbeid om utdanning og videreutdanning bør og gjøres mer synlige. Universitetet i Tromsø har utviklet flere skreddersydde videreutdanningsstudier i samarbeid med næringsliv og offentlig forvaltning. Atskillige ordinærutdanninger har blitt gjennomført rundt om i landsdelen. Høgskolen i Tromsø har på sin side 30 års erfaring med desentralisert sykepleieutdanning. I den forbindelse er det etablert kontorer ute, blant annet i Skjervøy og i Bardu. Det vil si at universitetslektorer bor og arbeider lokalt, samtidig som de holder en tett kontakt mot høgskolen. De fungerer også som 'lyttestasjoner' og formidlere mellom høgskolen og lokale studiesentra. Det mangler imidlertid en samlet oversikt og synliggjøring av det som allerede er gjort på dette området.

Den type samarbeid som er nevnt over anbefales videreført og videreutviklet i 'Det nye universitetet'. Det samme gjelder det samarbeidet som allerede er i gang på formidlingssiden. Her kan ordningen med 'Lørdagsuniversitet' spesielt nevnes. Den er veletablert i Tromsø og er forsøkt i ulike kommuner i Finnmark. I disse dager starter ordningen opp parallelt i Kirkenes, Finnsnes og i Mo i Rana gjennom direktesendinger fra Tromsø via storskjerm. Også 'Forskningsdagene' er en ordning som bør videreføres og utvides i omfang. Forskningsdagene er tidligere gjennomført både i Nord-Troms og i Midt-Troms, og det arbeides nå for å få til forskningsdager også i Honningsvåg i samarbeid med den lokale næringsshagen.

Forskning

Samarbeid om forskning er langt mindre i omfang og intensitet enn samarbeid om utdanning. I utgangspunktet er det vanskelig å se for seg at man kan definere innholdet i et slikt forskningssamarbeid forut for en dialog mellom forskningsmiljø og samfunns- og arbeidsliv. Det er først i møte mellom forskerne og aktører fra samfunns- og arbeidsliv at det er mulig å skape forståelse for hvilken forskning som trengs. Svaret på hvilken type forskning finnes med andre ord verken i forsknings- og utdanningsinstitusjonene eller i samfunns- og arbeidslivet, men i møtet mellom dem. Derfor blir spørsmålet om forskerroller og om hvilke arenaer man skaper og tar i bruk for å få til mer kunnskapsbasert regional utvikling, helt sentralt.

En aktiv forsker som deltar direkte i utviklingsprosesser er ønskelig, men hva forskernes bidrag skal være og hvordan de skal delta er ikke gitt. I Halti næringshage i Nordreisa har man gode erfaringer med å samarbeide med forskere i utviklingsprosesser. Forskere har både fulgt og gitt konkrete innspill til selve utviklingsprosessen, og i samarbeid med bedriftene i næringshagen definert problemstillinger for videre forskning. Dette arbeidet har blitt betraktet som relevant for å utvikle næringshagen til en reell arena for samarbeid mellom medlemsbedriftene. Det er imidlertid ikke enkelt å sette ord på og konkretisere hva som kjennetegner en slik rolle og hva som skal til for å lykkes med et såpass tett samarbeid mellom forskere og de det forskes på. I den forbindelse blir det viktig å forske på den ofte tause kunnskapen om hva forskerne bidrar med og hvordan forskerrollen utformes, og på hvordan de ofte vage oppfatningene av hvilken forskning som trengs og er ønskelig materialiseres.

Videre bør 'Det nye universitetet' ta ansvar for å utvikle en grundig kjennskap til og kunnskap om den nordnorske regionens samfunns- og næringsliv, herunder også hvilke samarbeidsformer som er egnet for å få til et godt samarbeid mellom Universitetet og det lokale samfunns- og arbeidsliv. Det tenkes blant annet på oversikt over utvikling i befolkning, næringsliv og offentlig forvaltning og tjenesteyting. Slik kan man fange opp endringer i kompetanse- og forskningsbehov og kontakt med samarbeidspartnere i landsdelen. De gode eksemplene på samarbeid bør dessuten analyseres (en analyse av forutsetningene for at man har fått det til) og kunnskapen om det spres, internt, så vel som eksternt. En slik kunnskap må forstås som en sentral betingelse for å ivareta samfunnsoppdraget. En annen forutsetning er at det skapes incentiver som gjør at det attraktivt for forskere å bidra til og i regional utvikling, for eksempel ved at det inngår som kriterier i forskernes meritterings-systemer.

Hvordan – Økt formalisering og ny organisering

Det finnes mange arenaer for samarbeid, trolig for mange. Utfordringen for 'Det nye universitetet' blir å finne frem til de gode arenaene og bygge videre på dem, og å få til en bedre organisering både 'ute' og 'inne'. Det trengs med andre ord en opprydding og strukturering blant aktører og institusjoner i det lokale samfunns- og arbeidsliv, og en ny organisering i 'Det nye universitetet'. Det betyr imidlertid ikke at all aktivitet skal eller bør formaliseres. Uformelle relasjoner og ad hoc samarbeid vil fortsatt være et viktig supplement til det formelle og rutiniserte.

Lokalt samfunns- og arbeidsliv

'Det nye universitetet' bør påta seg et økt ansvar og en mer aktiv rolle i forhold til eksterne noder som eksempelvis studie-, opplærings- og kompetansesentra o.l. Mens noen noder alltid vil og bør være autonome, bør andre ha et mer formalisert samarbeid med Universitetet. De nodene som skal inngå i et mer formalisert samarbeid bør videre ha et spesielt ansvar for å binde de øvrige autonome nodene sammen etter behov. Slike autonome noder kan for eksempel være lokale næringsforum og foreninger, regionrådene og andre lokale nettverk.

Et konkret eksempel på hvordan det kan gjøres er det nokså nylig etablerte nettverket 'Vi i Nord' (VIN) som koordineres av U-Vett ved Universitetet i Tromsø. U-vett har over tid samarbeidet med mange regionale aktører om tilrettelegging, utvikling og gjennomføring av etter- og videreutdanning. Samarbeidsavtaler i 2006 med Kunnskapsparken i Rana, Studiesenter Salten og Studiesenteret i Nord-Troms, er de seneste eksemplene på en mer omfattende gjensidig forpliktende samarbeidsform mellom universitetet og regionale aktører.

I januar 2007 inviterte U-vett utvalgte samarbeidspartnere fra hele landsdelen til deltakelse på en samling, med det formål å opprette et eget nettverk for tilbydere av desentralisert/fleksibel høyere utdanning. I juni 2007 ble nettverket 'Vi i Nord' formelt opprettet. Hovedmålet er å "utvikle en framtidsrettet infrastruktur for kunnskaps- og kompetanseutvikling i landsdelen som sikrer likeverdige, tilgjengelige og relevante studietilbud innenfor høyere utdanning". Det er i hovedsak studiesentre som deltar i nettverket, men også næringshager, OPUS og kunnskapsparken er representert. Geografisk er så godt som hele landsdelen representert, fra Helgeland i sør til Kirkenes i nord.

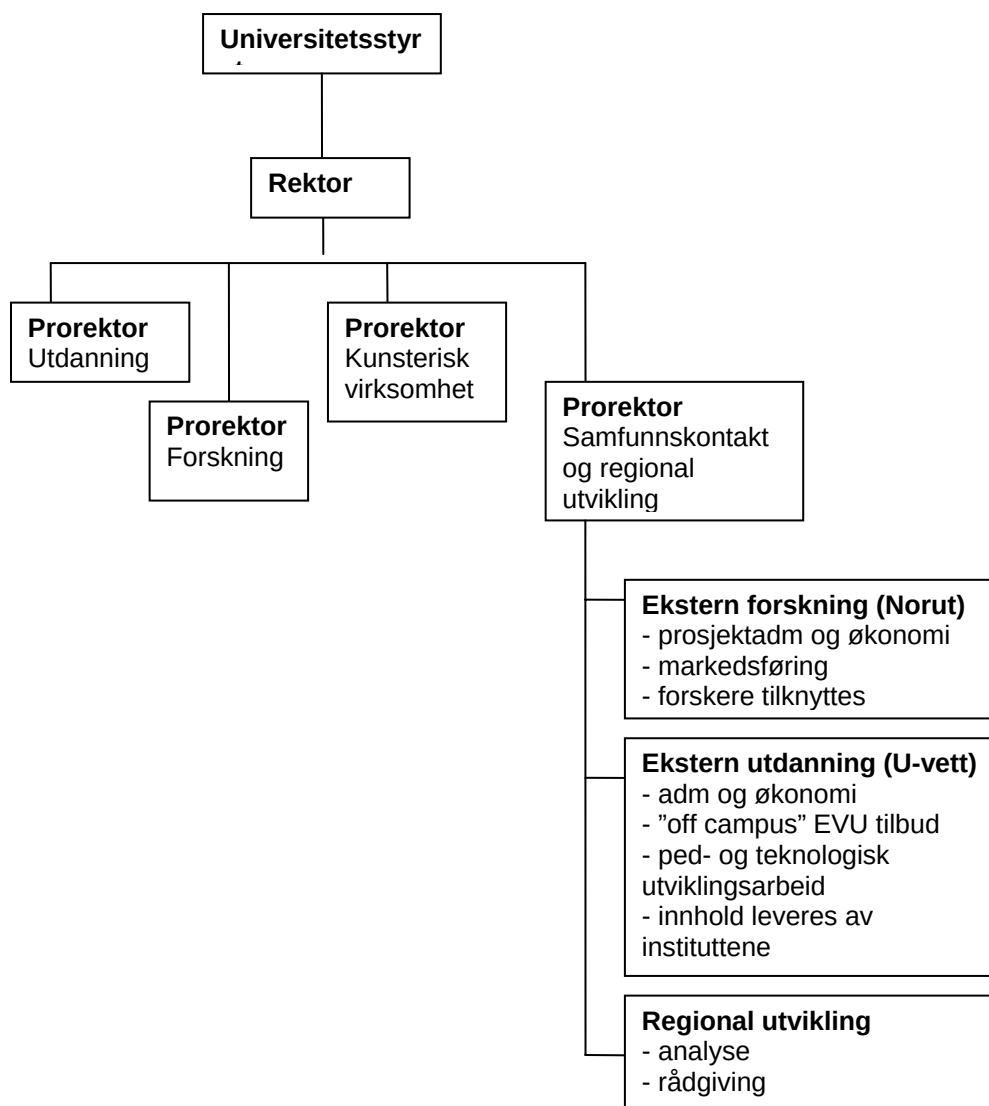
Det er flere grunner til at U-vett har ønsket å etablere et slikt nettverk. For det første antas en tettere kobling mellom fagmiljøene ved universitetet og deltakerne i nettverket å kunne bidra til utvikling av samarbeid om og utvikling av studietilbud. Videre vil nettverket kunne fungere som en markeds plass hvor studiene kan bli annonsert, og studenter bli rekruttert. For det andre vil nettverkets funksjon som møteplass bidra til gjensidig utveksling av praktiske erfaringer, ideer og synspunkt, både fra universitetets og nettverksdeltakernes side. For det tredje har U-vett gjennom sitt samarbeid med disse regionale aktørene erfart at

det stadig er behov for å fokusere på og informere om ulike former for kvalitetssikring av de studietilbudene fra universitetet som gis lokalt. Nord-Troms studiesenter som inngår i nettverket, har på sin side 'påtatt seg' å organisere de autonome nodene i egen region ved å invitere dem til årlige rundebordskonferanser.

Dette nettverkets utvikling og funksjon bør følges opp i 'Det nye universitetet'. Slik kan man høste erfaringer om hva som er egnede måter å organisere et samarbeid på, og hva som er muligheter og barrierer for å lykkes med et slikt samarbeid. 'VIN' og eventuelle andre lignende nettverk er arenaer som anbefales å følges opp med forskningsinnsats i 'Det nye universitetet'.

'Det nye universitetet'

Sett fra eksterne aktører og samarbeidspartene er 'en dør inn' til 'Det nye universitetet' viktig. Dette ønsket vil ivaretas med den organisering som er illustrert og beskrevet under.

Tenkegruppens forslag er at det opprettes en prorektor for hver av de lovpålagte hovedoppgavene til 'Det nye universitetet'. Egen prorektor for Kunstnerisk virksomhet vil synliggjøre mer av høgskolens tilbud i den samlede institusjonen. Egen prorektor og enhet for Samfunnskontakt og regional utvikling, vil på sin side gjøre det den utadrettede virksomheten langt mer synlig enn i dag og forenkle muligheten for omverdenen å ta og ha kontakt med den nye institusjonen ('en dør inn'). Samtidig kan en slik organisering brukes for å "rydde" i randsonelandskapet. Aktiviteten til Norut Tromsø (den sammenslåtte IT og Samfunn) legges under samme ansvarsområde, men selve forskningsaktivitetene- og ressursene overføres til de institutt der forskerne mest naturlig hører hjemme. Dette vil styrke fagmiljøene og bringe flere eksterne oppdragsgivere inn til instituttene.

Etter- og videreutdanningstilbudet samles under samme prorektor. Med en fusjon vil oppgavene bli flere. Ny teknologi og flere studietilbud over på nettbaserte løsninger krever økt utviklingsarbeid og utviding av støttefunksjoner overfor instituttene. Det er dessuten et klart behov for å ha en oversikt over utviklingen i befolkning, næringsliv og offentlig forvaltning og tjenesteyting, for å fange opp endringer i kompetanse- og forskningsbehov og kontakt med samarbeidspartnere i landsdelen. Ansvar for en slik oversikt vil naturlig høre hjemme i den nye enheten for Samfunnskontakt og regional utvikling.

For gruppen

Turid Moldenæs